

‘Daar ben je!’ Met uitgestrekte, bijna gespreide armen liep hij haar tegemoet. ‘Daar ben je,’ herhaalde hij en zijn stem steeg op de steeds hoger wordende toonladder van verrassing naar geluk, terwijl zijn tedere blik haar geliefde gestalte omvatte. ‘Ik was al bang dat je niet zou komen!’

‘Echt, heb je zo weinig vertrouwen in me?’ Maar alleen om haar glimlachende lippen speelde dat lichte verwijt, uit haar opgeklaarde ogen straalde blauwe zekerheid.

‘Nee, dat niet, ik heb niet getwijfeld – wat is er op deze wereld betrouwbaarder dan jouw woord? Maar stel je voor, zo dwaas! – vanmiddag werd ik opeens, geheel onverwacht, ik weet niet waarom, gegrepen door de zinloze angst dat je iets overkomen was. Ik wilde je een telegram sturen, wilde naar je toe, en nu, terwijl de wijzer van de klok vooruitsprong en ik je

nog steeds niet zag, werd ik verscheurd door de gedachte dat we elkaar nog een keer mis konden lopen. Maar goddank, nu ben je er...'

'Ja, nu ben ik er,' zei ze glimlachend en weer straalde het diepe blauw van haar ogen. 'Nu ben ik er en ik ben gereed. Zullen we gaan?'

'Ja, laten we gaan!' herhaalden zijn lippen onbewust. Maar zijn roerloze lichaam verzette geen stap, zijn tedere blik bleef op haar rusten alsof hij maar niet kon geloven dat ze er was. Boven hen, links en rechts, klonk het gerinkel van trillend ijzer en glas door in de rails van het centraal station van Frankfurt, schel gefluit sneed door het rumoer in de hal vol rook, op elk van de twintig borden stond heerszuchtig in uren en minuten een tijd, terwijl hij midden in de kolkende mensenstroom alleen haar aanwezigheid voelde, buiten tijd en ruimte om, in een merkwaardige trance van hartstochtelijke verdoving. Ten slotte moest ze hem waarschuwen: 'Ludwig, het is de hoogste tijd, we hebben nog geen kaartjes.' Toen pas maakte zijn geboeide blik zich van haar los en pakte hij teder en eerbiedig haar arm.

De avondexpres naar Heidelberg zat ongewoon vol. Teleurgesteld in hun verwachting dankzij hun kaartjes eersteklas het rijk alleen te hebben, namen ze na een vergeefse zoektocht ten slotte genoegen

met een compartiment waar alleen een grijze heer in de hoek zat te dommelen. Ze verheugden zich al bij voorbaat op een vertrouwelijk gesprek, maar vlak voor het vertreksein stapten nog drie heren met dikke aktetassen hijgend de coupé binnen, advocaten kennelijk en zo opgewonden van het zojuist beëindigde proces dat hun klaterende discussie ieder ander gesprek volkomen onmogelijk maakte. Dus zaten ze berustend tegenover elkaar en deden ze geen poging iets te zeggen. En alleen als een van beiden opkeek zag de een, onder de vage schaduw van de lamp als onder een donkere wolk, de tedere blik van de ander liefdevol op zich gevestigd.

Met een lichte schok zette de trein zich in beweging. Het geratel van de wielen dempte en vermaalde het gesprek van de advocaten tot niet meer dan geruis. Daarna veranderde het stoten en trillen geleidelijk in een ritmisch gehobbel, de stalen wieg schommelde mijmerend. En terwijl onder hen de denderende wielen onzichtbaar naar een toekomst reden die voor ieder anders was, zweefden hun gedachten mijmerend terug naar het verleden.

Ze hadden elkaar meer dan negen jaar geleden voor het eerst ontmoet, en sindsdien van elkaar gescheiden door onneembare verten, ondergingen ze dat

eerste zwijgende samenzijn nu met verdubbelde kracht. Mijn god, wat een tijd, wat een afstand, negen jaar, vierduizend dagen, vierduizend nachten tot aan deze dag, tot aan deze nacht! Zoveel tijd, zoveel verloren tijd, en toch sprong één enkele gedachte binnen een seconde terug naar het allereerste begin. Hoe was het ook weer? Hij herinnerde het zich nog precies: als drieëntwintigjarige was hij voor het eerst haar huis binnengekomen, zijn lippen onder het zachte dons van een jonge snor al scherp gekerfd. Hij had zich voortijdig ontworsteld aan een door armoede vernederde kindertijd, was opgegroeid met genadebrood, had zich erdoorheen geslagen als huis- en bijlesleraar en was al vroeg verbitterd door ontberingen en een karige boterham. Overdag het geld bij elkaar schrapend voor boeken, 's nachts met vermoeide en verkrampde zenuwen studierend, had hij als beste van zijn jaar zijn studie scheikunde afgerond en was, speciaal aanbevolen door zijn hoogleraar, terechtgekomen bij de beroemde geheimraad G., de directeur van een groot bedrijf bij Frankfurt am Main. Daar wees men hem eerst ondergeschikt werk in het laboratorium toe, maar de geheimraad ontdekte al snel de niet-aflatende ernst van deze jongeman, die zich met alle kracht die in hem was fanatiek en doelbewust vastbeet in zijn werk, en hij

vatte speciale belangstelling voor hem op. Bij wijze van proef gaf hij hem steeds verantwoordelijker werk, dat de jongeman, die de mogelijkheid zag uit het keldergewelf van de armoede te ontsnappen, gretig aanpakte. Hoe meer werk men hem op de hals schoof, hoe meer wilskracht hij tentoonspreidde, en zo werd hij binnen de kortst mogelijke tijd van een gewone bediende de assistent bij goed bewaakte experimenten en de ‘jonge vriend’, zoals de geheimraad hem ten slotte welwillend placht te noemen. Want zonder dat hij het wist, werd hij achter de deur met de wandbekleding vanuit de directeurskamer gadeslagen door een blik die hem testte op hogere bekwaamheden, en terwijl de ambitieuze jongeman in zijn blinde woede het dagelijks werk dacht af te handelen, zag zijn bijna altijd onzichtbare directeur al een betere toekomst voor hem weggelegd. De ouder wordende man, die vanwege een zeer pijnlijke ischias vaak thuisbleef en dikwijls zelfs aan bed was gekluisterd, zocht al jaren naar een volkomen betrouwbare en intellectueel competente privésecretaris met wie hij de geheimste patenten en onder de nodige geheimhouding uitgevoerde proeven kon bespreken, en eindelijk leek hij hem gevonden te hebben. Op een dag wendde de geheimraad zich tot de verbaasde jongeman met het onverwach-

te voorstel of hij niet om dichter in de buurt te zijn, wilde overwegen zijn gemeubileerde kamer in de voorstad op te geven en als privésecretaris zijn intrek te nemen in hun ruime villa. De jongeman was verbaasd over een dergelijk onverwacht voorstel, maar nog verbaasder was de geheimraad toen de jongeman na een dag bedenktijd het eervolle voorstel kortweg van de hand wees en zijn weigering nogal onbeholpen inkleedde met doorzichtige uitvluchten. De geheimraad, hoewel een eminent geleerde, was in zielsaangelegenheden niet ervaren genoeg om de werkelijke reden voor die weigering te raden en misschien wilde de koppige jongeman voor zichzelf niet eens toegeven wat hem er uiteindelijk toe bewoog. En dat was niets anders dan verkrampte trots, de gekwetste schaamte van een in bittere armoede doorgebrachte kindertijd. Omdat hij als huisleraar in de parvenuachtige ongenaakbare huizen van de rijken was opgegroeid, als een naamloos amfibisch wezen, iets tussen bediende en huisgenoot in, wel en toch niet aanwezig, een sierstuk zoals de magnolia's op tafel die al naar behoefte werden neergezet en weggehaald, liep zijn ziel over van haat jegens de hogere klassen en hun omgeving, de zware, massieve meubels, de volle weelderige kamers, de bovenmatig copieuze maaltijden, al die overvloed waarin hij slechts

werd geduld. Hij had er alles meegemaakt, de beledigingen van brutale kinderen en het nog beledigender medelijden van de vrouw des huizes als ze hem aan het eind van de maand een paar biljetten toeschoof, de honende, ironische blikken van de tegenover hogergeplaatste bedienden altijd wrede meiden, als hij met zijn plumpe houten koffer in een nieuw huis aankwam en zijn enige nette pak en zijn grijs verstelde ondergoed, die ondubbelzinnige tekenen van zijn armoede, moest opbergen in een geleende kist. Nee, nooit meer, had hij zich vast vorgenommen, nooit meer naar een vreemd huis, nooit meer terug naar de rijkdom als die niet van hemzelf was, nooit meer zich laten bespieden in zijn armoede en zich laten kwetsen door met onwaarachtige bedoelingen aangeboden geschenken. Nooit, nooit meer. Naar buiten toe schermde nu weliswaar de doctorstitel als een goedkope, maar toch ondoorzichtige mantel zijn nederige positie af en op kantoor verhulden zijn prestaties de zwerende wond van zijn geschonden, door armoede en aalmoezen aangetaste jeugd, maar nee, voor geen goud wilde hij die handvol vrijheid, die ondoorzichtigheid van zijn leven verkopen. En daarom wees hij, op gevaar af zijn carrière te schaden, de eervolle uitnodiging met een uitvlucht af.

Maar al snel lieten onvoorziene omstandigheden hem geen keuze meer. De kwaal van de geheimraad verergerde dusdanig dat hij lange tijd het bed moest houden en zelfs telefonisch niet met zijn kantoor in contact kon treden. Een privésecretaris werd dus onontbeerlijk en uiteindelijk kon hij zich niet meer onttrekken aan het dringend herhaalde verzoek van zijn beschermheer, als hij niet ook zijn betrekking kwijt wilde raken. God weet hoe zwaar die verhuizing hem viel: hij herinnerde zich nog precies de dag dat hij voor het eerst de bel liet overgaan in die voorname, wat ouderwetse villa aan de Bockenheimer Landstraße. De avond tevoren had hij van zijn geringe spaargeld – zijn oude moeder en twee zussen in een eenzaam provinciestedje teerden op zijn schamele salaris – nog snel nieuw ondergoed, een redelijk net zwart pak en nieuwe schoenen gekocht om zijn armoede niet al te duidelijk bloot te geven, en ook al droeg deze keer een ingehuurde bediende de lelijke, door veelvuldige herinneringen gehate koffer met zijn spullen, toch rees het onbehagen als een brij in zijn keel omhoog toen een witgehandschoende bediende hem stijfjes opendeed en de dikke, zelfgenoegzame walm van de rijkdom hem al vanuit de vestibule tegemoet kwam. Daar wachtten dikke tapijten die je voetstappen zacht opslokten, rondom

gespannen gobelins in de hal, die bewonderende blikken eisten, daar waren deuren met houtsnijwerk en zware bronzen deurklinken, duidelijk bestemd om niet door eigen hand, maar door een nederige bediende met kromme rug te worden opengetrokken: dat alles verergerde, bedwelmend en weerzinwekkend tegelijk, zijn koppige verbittering. En toen de bediende hem naar de logeerkamer met drie ramen bracht, die hem als eigen woonruimte was toebedacht, overheerste het gevoel misplaatst te zijn, een indringer: hij, gisteren nog in het tochtige achterkamertje op de vierde verdieping met het houten bed en de blikken waskom, moest zich hier op zijn gemak voelen, waar elk meubelstuk er met onbeschaamde weelderigheid en zich bewust van zijn geldwaarde bij stond en smalend neerkeek op hem die er slechts werd geduld. Alles wat hij mee had gebracht, ja, hijzelf in zijn eigen kleren, schrompelde in die ruime, lichte kamer ineen tot een deerniswekkend hoopje. Als een gehangene bungelde zijn enige kostuum potsierlijk in de brede, ruime klerenkast, zijn luttele toiletartikelen, zijn veelgebruikte scheergeroi, het lag als uitschot of als door een ploegbaas vergeten gereedschap op de grote, met marmer betegelde wastafel, en in een impuls verstopte hij de harde, plompe houten koffer onder een spreij, jaloers dat

die hier kon wegkruipen en zich verstoppen, terwijl hij zelf als een betrapte inbreker in de hautaine kamer stond. Tevergeefs poetste hij zijn beschamende en ergerlijke gevoel van nietigheid op door zich voor te houden dat hij hier de genodigde was, de welkome gast. Maar steeds weer onderdrukte de statige aanwezigheid van de dingen om hem heen zijn argumenten, hij voelde zich weer klein, vernederd en verslagen door het gewicht van de protserige, pralerige geldwereld, bediende, knecht, uitvreter, menselijk meubelstuk, gekocht en te huur, beroofd van zijn eigen wezen. En toen de bediende met zachte knokkels de deur aanraakte, met ijzig gezicht en een stijve houding meedeelde dat mevrouw mijnheer verwachtte, merkte hij, terwijl hij aarzelend door de in elkaar overlopende kamers liep, dat zijn houding voor het eerst in jaren inzakte, dat hij zijn schouders bij voorbaat introk in een gediensstige buiging en dat na jaren de onzekerheid en verwarring van de knaap weer in hem de kop opstaken.

Maar nauwelijks was hij die eerste keer in haar aanwezigheid of die innerlijke kramp loste weldadig op, want nog voor zijn tastende blik vanuit de buiging op gelaat en gestalte van de spreekster rustte, hadden haar onweerstaanbare woorden hem al bereikt. En haar eerste woorden waren woorden van